

Андрійкові іменини

Леся Храплива-Щур

Андрійко знав, що його іменини будуть на тиждень перед Святим Миколаєм. Знав і пильно зазначував в календарці на останній сторінці грудневого числа "Готуйсь"1), скільки ще днів треба ждати.

Ще був один тиждень до Святого Андрія. Андрійкова старша сестра, Марта, прибігла зі сходинок розсіяна і сказала, що ввечері під Андрія прийдуть до неї товаришки з її гуртка ворожити. Андрійко знімався, бо мама обіцяла йому, що в той день влаштує гостину для його товаришів з роя "Тарпани"2), а тут... Але не сказав нічого. Бо й мама нічого не згадувала про це Марті. Тільки стала разом з нею продумувати, звідкіля взяти воску до виливання та чийого пса позичити, щоб їм балабухи. Звичайно, що мама ці балабухи спече. А про Андрійкову гостину — ані слова!

Андрійкові світ став немилим. Побажав тому псові, (хоч ще не знав, котрий це пес буде!) щоб він подавився тими балабухами. А потім пішов у свою кімнату сумний, пресумний, вчитися віршиків до школи українознавства.

А коли сів до науки, не міг ніяк запам'ятати, що говорив Святий Андрій на київських горах:

— І вас степи, благословлю. Колись прославитесь ви людом, Що трудом вчинить з вас ріллю І запанує власним трудом.

Читав і читав і ще раз читав і не міг запам'ятати. А ще найгірше лютило його, що той пан Василь Щурат, що написав цей вірш, вибрав собі саме Святого Андрія. Немов на глум, щоб пригадувати Андрійкові, що за тиждень його іменини, а ще хто знає, як буде з цією гостиною...

На другий день на сходах "Тарпанів" Андрійко не казав нікому нічого, немов Святого Андрія не мало бути за шість днів!

А в навечер'я Андрія стали приходити до Марти її товаришки. Андрійко постановив собі, що не буде відчиняти дверей, скільки б там дзвінок не дзвонив. Та нічого з того не вийшло, бо кожен раз, ще навіть дзвінок не починав дзвонити, а вже всі юначки кидалися з криком у сні, щоб привітати нову товаришку. Пес Гривко, що його привела зі собою Нуся, починав гавкати та попадав дівчатам під ноги, а від того вони ще голосніше кричали. Нікому не прийшло на гадку, що відчиняти двері — Андрійкова робота.

Отже Андрійко образився, замкнувся в своїй кімнаті та став читати книжку Софії Парфанович "У лісничівці". З вітальні долітали вигуки:

— Перстень! Олі попався перстень!

— А Дозя вибрала собі чотки!

— Гривцю, Гривцю, красний песику, ходи покоштуй мого балабушка!

— Марусе, вважай, не попечися воском!

Та Андрійкові було все байдуже. Аж прибігла до нього Марта, відчиняючи двері

нарозтвір:

— Андрійку, ходи швидко! Тобі хочуть поворожити!

— Не треба! Я й так знаю, що не буде того, чого я хочу! — відгризався Андрійко та знов потонув у книжку.

Тоді Марта усміхнулася хитро та сказала:

— Хто знає? Може, коли поворожимо, то воно і станеться?

Андрійко пошкрябався за вухом та встав нерадо:

— Ну добре, я піду, але запишу собі за це добре діло на сьогодні!

Дорогою Марта ще "мусіла" пригадати, щоб він не забув гарно привітатися з юначками. А Андрійко подумав, що запише собі за те два добрі діла.

Та коли йому дали в руки горнятко з воском, вже вагався, чи їх запише. Коли ж вилив віск на воду та з того воску стало щось таке дивне викручуватися, Андрійко подумав, що таких добрих діл братчик і так певно не зачислив би до проби.

Коли ж підніс віск та держав поміж лямпою і стіною, щоб виразно побачити тінь, стало таки дуже цікаво.

— Тут на самому вершку хтось стоїть та щось держить в руках, ніби хрест! — закликала Оксана.

— Це певно Святий Андрій на Київських горах! — додала Нуся.

— А тут внизу якісь такі маленькі постаті...

— Може новаки? — піддала думку Марта, і Андрійко бачив виразно, як вона усміхнулася значуче до Соні.

— Не було б дивно, якби вони справді прийшли, бо завтра Андрійкові іменини! — додала мама, ніби говорила про якусь буденну справу.

Андрійкові здавалося, що стоїть на гарячій газовій плитці. Не знав, що з собою робити та що казати: не досить, що самі собі бавляться, а ще беруться глузувати з нього!

— А тепер ходи до тарілок! — зарядила Марта. Взяли його до стола, де лежали три глибокі, перевернені горі дном тарілки.

— Вибирай, котру хочеш, а тоді поглянемо, яка доля заховалася під нею!

Андрійко тицьнув пальцем у першу скраю. Йому і так було байдуже, а бачив, як юначки чогось переглядалися таємничо, а навіть Оксана заглядала чогось у вікно...

Йому було байдуже, аж поки підняв тарілку: там пишалася блискуча вічна ручка, зовсім така, як має тато. А біля неї карточка: "Андрійкові в день іменин від Марти".

Годилося подякувати, але Марта поспішила, щоб глянув і під інші тарілки. Під другою лежав ніжик в роговій оправі та з багатьома вістрями, і знов карточка: "від Мама і Тата". А під третьою звичайна маленька коверта, а на ній напис:

"Братчикові Мартусі, чемному новакові Андрійкові від Гуртка "Кукіль"3) в день іменин".

— Ти пробач, що ми нічого не купили, — виправдувалася гурткова Ляся, — але Марта аж так пізно нам сказала...

Та Андрійко вже давно пробачив:

— Я сам передплачу собі "Готуйсь" на новий рік, і... і (поглянув, щоб впевнитися, скільки грошей було в коверті) і ще вишлю передплату за якогось новака, що сам не зможе собі передплатити! — закликав на радощах.

Та тут Гривко скочив так несподівано, що перевернув стілець і вода з мидниці від виливання воску розлилася по підлозі. Дівчата розскачилися з криком, щоб вода їх не похляпала, а Гривко погнався до дверей. А під дверима, замість дзвінка, залунало грімке "Многая літа".

Андрійко скочив стрімголов до дверей і вже впускав у хату своїх "Тарпанів", а за ними навіть і братчика!

Братчик побажав Андрійкові всього добра. Щоб ріс, мудрів та став юнаком — гетьманським скобом⁴). І щоб колись став генералом Української Армії (бо братчик знав, що Андрійко хоче бути вояком). А тоді кожний новак цілувався з Андрійком тричі, по-козацьки та давав йому якийсь дарунок. Кожний дарунок був загорнений в якийсь інший взористий та барвистий папір, і Андрійко пізнав, що це були книжки. Тільки чому вони всі були одної величини?

А коли взявся їх розпаковувати — аж дивно стало! Від Івася дістав "За сестрою" Андрія Чайковського. Від Миколки — теж "За сестрою". Коли скинув папір з Юркового дарунка — це була теж книжка "За сестрою". Щораз більше здивування малювалося на обличчях усіх. А коли в Володковому дарунку знайшлася теж "За сестрою", Ігорко вигукнув, майже зі сльозами в очах:

— Мого дарунку можеш і не відчиняти! Я купив тобі теж "За сестрою"!

Аж тоді всі вибухли голосним сміхом, а братчик став пояснювати:

— Я казав їм, щоб кожний купив Андрійкові якусь книжку, яку сам найрадше читає. А вийшло ось що! — і братчик так розсміявся, що далі не міг говорити.

І вже далі всі сміялися цілий вечір: і при грах, і при перекусці. Найгірше, що за сміхом ніхто навіть не завважив, які добрі були мамині коржики з битою сметаною, зовсім не те, що Гривкові балабухи!

Сміявся і книгар другого дня, коли Андрійко пішов замінювати ці книжки за якісь інші. — Я думав, що цю книжку завдали у школі на лектуру, стільки покупців було вчора на неї! — казав.

А Андрійко був дуже щасливий, коли приніс додому цілу скирту заміняних книжок: Івана Франка, Віри Лебедової, Романа Завадовича, Іванни Савицької, Леоніда Полтави⁵)...

Та найбільше зрадів тим, що в день своїх іменин дістав в українській школі "дуже добре" за гарно вивчений вірш "Святий Андрій на Київських горах".

1) "Готуйсь" — журнал пластового новацтва. Кілька років на його останній сторінці був розмальований календарець на цей місяць, на який було призначене число.

2) Тарпани — дикі коні, що жили колись у степах України.

3) Кукіль — червоно-фіолетні квіти, що ростуть поміж збіжжям. Гурток юначок прибрав собі цю назву жартом, бо кукіль тільки дуже гарно виглядає, але користи з нього ніякої. Він тільки занечищує збіжжя.

4) Гетьманський скоб — найвищий ступінь, що його може досягнути пластун-юнак. Скоб — це рід сокола, що живе в Україні, а рівночасно це перші букви пластового привіту: "Сильно Красно, Обережно, Бистро!"

5) Великий український письменник Іван Франко (1856-1916) писав теж багато книжок для дітей.

Віра Лебедова — правдиве її ім'я Константина Малицька, вчителька і письменниця, що писала для дітей. Вона померла вже кільканадцять років тому.

Роман Завадович — відомий письменник, що пише багато для дітей. Живе тепер у Чикаго в Америці.

Іванна Савицька — письменниця, що багато пише для наших дітей. Живе тепер у Торонті в Канаді.

Леонід Полтава — правдиве його прізвище Єнзен; народився на Полтавщині в Україні. Письменник, що пише теж для дітей. Тепер живе в Америці.